

FCG•

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys: KAUPAN ILMASTOVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

RAPORTTI 30.9.2025

Sisältö

1	TAUSTA JA ARVIOINTIMENETELMÄT.....	3
2	POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVA 2040 3. VAIHE, KAAVALUONNOS	4
3	ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVIA SUUNNITTELUPERIAATTEITA	5
4	ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVAT SUUNNITTELUMÄÄRÄYKSET.....	6
4.1	Koko maakuntakaava-alueita koskevat suunnittelumääräykset	6
4.2	Kaupan sijaintia ja mitoitusta ohjaavat aluevaraus- ja kohdemerkinnät	7
5	KAUPAN ILMASTOVAIKUTUKSET	14
5.1	Alue- ja yhdyskuntarakenne	14
5.2	Liikkuminen.....	16
6	LÄHTEET.....	18

1 TAUSTA JA ARVIOINTIMENETELMÄT

Pohjois-Savon liitossa on käynnissä Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen laatiminen. Maakuntakaavan yhtenä teemana on seudullisesti merkittävä kauppa. Maakuntakaavan taustaselvityksenä laadittiin Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys, joka valmistui joulukuussa 2024. Kaupallisessa selvityksessä tarkasteltiin seudullisesti merkittävän kaupan kehitystä ja muutosmahdollisuksia, arvioitiin aiemman palveluverkoselvityksen ja voimassa olevan maakuntakaavan ajantasaisuutta sekä selvitettiin seudullisesti merkittävän kaupan mahdollisten muutosten vaikuttuksia. Tarkastelualueena oli Kuopion ja Siilinjärven keskeinen kaupunkiseutu.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen kaavaluonnos oli nähtävillä 4.6.–5.7.2025. Saadun palautteen perusteella Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallista selvitystä on täydennetty arvioimalla maakuntakaavaluonnoksen kaupaa koskeviin suunnitteluperiaatteisiin, kaavamääräyksiin ja kaavamerkintöihin esitettyjen muutosten ilmastovaikutukset.

Ilmastovaikutusten arvointi on tehty laadullisena arvointina perustuen Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen kaavaluonnokseen (kaupaa koskevat merkinnät ja määräykset, kaavaselostus ja kaavakartta) sekä Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupalliseen selvitykseen. Arvointimenetelmänä on käytetty arvointikehikkoa, johon on koottu kaupan ilmastovaikutusten kannalta keskeiset teemat ja kriteerit. Arvointikehikon laadinnassa on hyödynnetty kaavoituksen ilmastovaikutusten arvointia varten laadittujen oppaiden tarkistuslistojen (Ympäristöministeriö: Ilmastotavoitteita edistävä kaavoitus ja Kuopion kaupunki: Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen asemakaavoituksessa).

Ilmastovaikutusten arvointi on rajattu yhdyskuntarakenteeseen ja liikenteeseen, sillä maakuntakaavan ilmastovaikutukset syntyvät pääosin alueiden käytön sijoittumisesta ja liikkumistarpeesta. Uudet ja muuttuneet vähittäiskaupan suuryksiköiden aluevaraukset sijoittuvat pääosin rakennettujen alueiden yhteyteen, mikä lieventää maankäytön muutoksesta aiheutuvia vaikuttuksia hiilinieluihin ja -varastoihin. Rakentamiseen, energiantuotantoon ja viherrakenteisiin liittyvät suunnitteluratkaisut sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevat suunnitteluratkaisut tehdään tarkemmillä suunnittelutasoilla.

Ilmastovaikutusten arvointi on laadittu Pohjois-Savon liiton alueiden käytön vastuualueen ja FCG Rakennettu Ympäristö Oy:n yhteistyönä. FCG:ltä työhön ovat osallistuneet Taina Ollikainen, Marko Nurminen ja Pauli Santala.

Prosessi ja aikataulu:

2 POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVA 2040 3. VAIHE, KAAVALUONNOS

Merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä voi sijoittua Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitetuille keskustatoimintojen alueille sekä niiden ulkopuolella vähittäiskaupan suuryksikkö (KM) ja tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme) merkinnöillä osoitetuille alueille. Lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueita (kme/res), joiden toteutuminen kytkeytyy uusien liikenneratkaisujen tai muiden tilaa vaativan kaupan alueiden toteutumiseen.

Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista ohjaavat merkinnät (C, KM, kme ja kme/res) ja määräykset säilyvät voimassa olevien maakuntakaavojen mukaisina (kaupan laatu). Myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle osoitettujen vähittäiskaupan suuryksikköjen, tilaa vaativan kaupan suuryksiköjen ja tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueiden enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnon uudet, muuttuneet ja poistuneet vähittäiskaupan suuryksiköiden aluevaraus- ja kohdemerkinnät

Vähittäiskaupan suuryksikkö (KM)

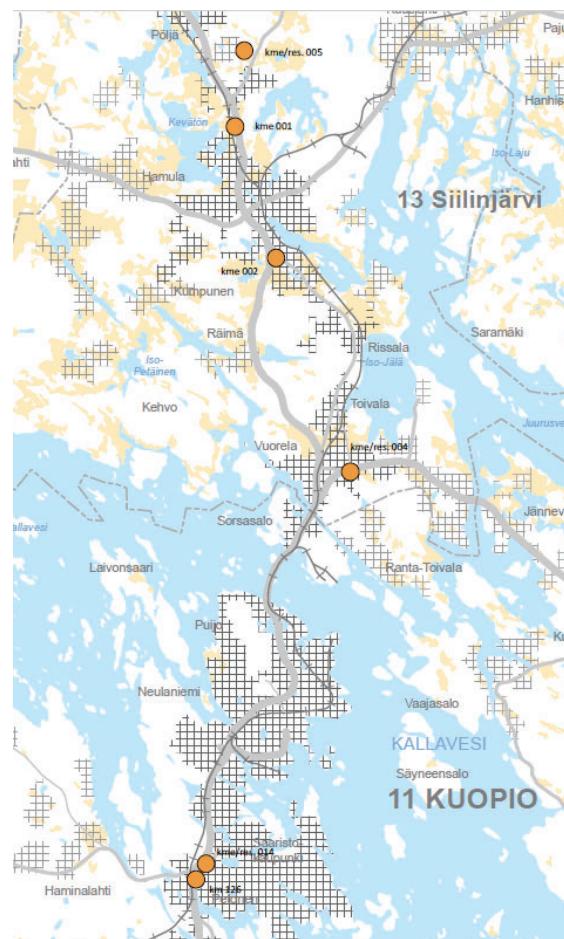
- Uusi merkintä: Kuopiossa Pitkälähti (enimmäismitoitus 12 000 k-m²)

Tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme)

- Uudet merkinnät: Siilinjärvellä Kotisiili (enimmäismitoitus 15 000 k-m²) ja Oikeakätilä (enimmäismitoitus 12 000 k-m²)
- Muuttuva merkintä: Siilinjärvellä Vt9/Ranta-Toivalan risteyksen kme → kme/res (enimmäismitoitus 15 000 k-m²)
- Poistuva merkintä: Kuopiossa Nilsia (enimmäismitoitus 7 000 k-m²)

Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialue (kme/res)

- Uudet merkinnät: Siilinjärvellä Pöljä (enimmäismitoitus 20 000 k-m²) ja Kuopiossa Petosenmäki (enimmäismitoitus 22 000 k-m²)
- Muuttuva merkintä: Siilinjärvellä Vt9/Ranta-Toivalan risteyksen kme → kme/res (enimmäismitoitus 15 000 k-m²)
- Poistuva merkintä: Kuopiossa Pieni Neulamäki (enimmäismitoitus 20 000 k-m²)

3 ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVIA SUUNNITTELUPERIAATTEITA

Valtakunnalliset tavoitteet

Maakuntakaavalla ohjataan merkitykseltään seudullista vähittäiskauppaa. Maakuntakaavaa ja kaupan ratkaisuja ohjaavina lainsäädännön määritteleinä reunaehitoina ovat alueidenkäytölain maakuntakaavaa koskevat sisältövaatimukset ja vähittäiskauppaa koskevat erityiset tavoitteet sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joista ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta keskeisimmät ovat:

Alueidenkäytölain maakuntakaavaa koskevat tavoitteet:

- Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maakunnan tarkoituksensuhteeseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelmiin.
- Vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole perusteltu. Osoitettaessa vähittäiskaupan suuryksiköitä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle on katsottava, että suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen; että alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; ja että suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen: Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukee ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä. Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen tavoitteet

Ilmastotavoitteita edistävä yhdyskuntarakenne on maankäytöltään ja infrastruktuuriltaan tehokasta, tuo toiminnot helposti saavutettaviksi, on luonteeltaan monipuolista, tukee kestäviä liikkumismuotoja, on suunniteltu pitkällä tähtäimellä ja on toteutukseltaan hallittua. Ilmastotavoitteita toteuttava yhdyskuntarakenne hyödyntää tehokkaasti olemassa olevaa infrastruktuuria ja vähentää liikkumisen tarvetta, mikä edellyttää eri toimintojen järkevää sijoittumista toisiinsa nähdin. Alueidenkäyttö, liikkuminen ja rakentaminen suunnitellaan niin, että ne parantavat alueiden sopeutumista ilmastonmuutokseen ja vahvistavat hilinieluja. Kehittämisenä korostuu täydennysrakentamisen sekä uusien alueiden toteuttamisjärjestyksen merkitys.

Liikkumisen tavoitteet

Ilmastotavoitteita edistävä liikkuminen edellyttää eheää yhdyskuntarakennetta, edellyttää maankäytön ja liikenteen suunnittelussa yhteistyötä, suosii joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä. Kestävä liikkuminen on liikkumistarpeeseen soveltuvin mantereiden kulkumuodon tai matkaketjun käyttämistä ympäristönäkökulmat huomoiden. Kestävä liikkumista koskevat suunnittelukysymykset korostuvat suurilla kaupunkiseuduilla ja niiden lievealueilla. Katualueen käyttö, etäisyydet joukkoliikenteen pysäkeille, pyöräilyn ja kävelyn verkostojen kattavuus ja pysäköintiratkaisut sekä autoille että pyörille vaikuttavat kulkumuodon valintaan ja sen myötä kestävien kulkumuotojen suosioon. Keskeiset toimintojen saavutettavuuteen liittyvät ratkaisut tehdään yleispiirisellä suunnittelutasolla.

Huomioita

- Valtakunnallisten tavoitteiden sekä ilmastotavoitteita edistävän yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen toteuttaminen on mahdollista Kuopion ja Siilinjärven keskeisellä kaupunkialueella. Muualla maakunnassa niiden toteuttaminen on haastavampaa.

4 ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVAT SUUNNITTELUMÄÄRÄYKSET

4.1 Koko maakuntakaava-alueita koskevat suunnitelumääräykset

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen on otettava huomioon kaikessa alueidenkäyttöön ja liikenteeseen liittyvissä toimenpiteissä koko maakunnan alueella. Hiilinieluja pyritään lisäämään ja hiilensidontaa parantamaan. Turvemaiden hiilivarastojen säilyttämiseen tulee etsiä keinoja esim. kuntien ilmasto-suunnitelmissa.

Kaupunkiseudut

- Kuopion, Iisalmen ja Varkauden kaupunkiseuduilla tulee edistää elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Ekologisten yhteyksien säilymistä tulee edistää.
- Kuopion aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti vetovoimaisena, yhdyskuntarakenteeltaan ja kaupunkikuvaltaan korkeatasoisena koulutuksen, osaamisen, yritystoiminnan, erikoiskaupan palvelujen sekä matkailu- ja vapaa-aikapalvelujen kokonaisuutena.
- Iisalmen ja Varkauden alueilla tulee huolehtia teollisuus- ja työpaikka-alueiden riittävästä tonttitarjonasta, kehittää kaupunkikeskustojen vetovoimaisuutta sekä varmistaa monipuolin palvelutarjonta.

Vähittäiskaupan suuryksiköt

- Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on $4\ 000\ k\text{-}m^2$ lukuun ottamatta erikseen määriteltyjä alueita, joilla alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan ja muun erikoiskaupan osalta korkeampi.
- Merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä voi sijoittua Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitetuille keskustatoimintojen alueille sekä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella vähittäiskaupan suuryksikön (KM) ja tilaa vaativan kaupan suuryksikön (kme) merkinnöillä osoitetuille alueille. Lisäksi on osoitettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueita (kme/res), joiden toteutuminen kytkeytyy uusiin liikenneratkaisuihin tai muiden tilaa vaativan kaupan alueiden toteutumiseen.

Huomioita

- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnonksen kauppaan koskevat merkinnät ja määräykset ohjaavat merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä sijoittumaan keskustatoimintojen alueille, mikä tukee ilmastotavoitteita edistävän alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä. Keskustoissa sijaitsevat palvelut ovat parhaiten saavutettavissa kestävillä kulkumuodoilla.

Huomioita

- Keskusta-alueiden palvelujen ylläpitäminen ja kehittäminen (mm. enimmäismitoituksen osoittamatta jättäminen) sekä merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden vapaan sijoittumisen rajoittaminen keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella (mm. kaupan laadun huomioiminen merkin-nöissä ja enimmäismitoituksen osoittaminen) tukevat jalankulkuun, pyöräilyyn ja joukkoliikenteen tukeutuvien keskusta-alueiden kehittymistä ja säilymistä elinvoimaisina.
- Keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen palveluverkko tukeutuu pääosin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Tavoitteena on yhdyskuntarakenteen yhtenäistäminen, ei hajauttaminen. Ainoastaan Pöljän reservialue sijaitsee olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ulkopuolella. Alueen toteutuminen on epävarmaa ja ajallisesti kaukana, todennäköisesti vasta maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen.

4.2 Kaupan sijaintia ja mitoitusta ohjaavat aluevaraus- ja kohdemerkinnät

Taajamatoimintojen kehittämisyöhyke (Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio, Varkaus)

- Kehittämisperiaatteen mukaan taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeen yhdyskuntarakennetta tulee kehittää ja tehostaa nykyiseen rakenteeseen tukeutuen. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä tulee parantaa.
- Vyöhykkeen suunnittelussa ja rakentamisessa on pyrittävä edistämään paikallista energiaomavaraisuutta ja otettava huomioon kestävä sopeutuminen ilmastonmuutokseen.
- Päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kävely- ja pyöräily-yhteydet seudullisille virkistysalueille on turvattava. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää ekologisen verkoston kytkentymistä niin vyöhykkeen sisällä kuin sen ulkopuolelle.

Huomioita

- Suunnittelumääräys vahvistaa kaavaratkaisun ilmastovaikutuksia lieventäviä tekijöitä: tiivistä yhdyskuntarakennetta sekä jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistämistä sekä päivittäisten palveluiden saatavuutta mm. Kuopiassa ja Siilinjärvellä.

Keskustatoimintojen alue (C, ca1, ca-v, ca2)

- Suunnittelumääräyksen mukaan alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiseelle sekä monipuolisten palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivistämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräily-painotteisiin ratkaisuihin ja kävelykeskustojen kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin ja sujuvien matkaketjujen muodostamiseen liikennemuodosta toiseen.
- Keskustatoimintojen alueiden osalta ei Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa ole esitetty muutoksia voimassa olevien maakuntakaavojen keskustatoimintojen alueiden merkitöihin ja suunnittelumääräyksiin.

Huomioita

- Suunnittelumäääräys tukee ilmastovaikutusten kannalta positiivisia asioita: kaupunkirakenteen tiivistäminen ja täydentäminen kestävin periaattein, jalankulun ja pyöräilyn edistäminen sekä kävelykeskustojen kehittäminen. Ilmastonäkökulmasta jalankulun ja pyöräilyn edistäminen mahdollistaa vähähiilisen liikkumisen kehittymisen keskustatoimien alueilla.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (KM)

- Suunnittelumäääräyksen mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden kaupan laatua koskeva mitoitus ja tarkempi sijoittuminen ratkaistaan yksityiskohtaisessa kaavoituksessa. Vähittäiskaupan suuryksikkö on suunniteltava siten, ettei sillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin.

Huomioita

- Suunnittelumäääräys edellyttää ilmaston kannalta kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuutta myös keskustatoimien alueiden ulkopuolella sekä keskustatoimien alueiden palveluiden toiminta- ja kehitysedellytysten turvaamista. Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen lähelle asuinalueita ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista ja vähentää liikkumistarvetta. Suunnittelumäääräys tukee ilmastotavoitteita edistävän yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen kehitystä.
- Voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettujen vähittäiskaupan suuryksikköjen merkinnät ja määräykset sekä vähittäiskaupan enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa on osoitettu uusi vähittäiskaupan suuryksikkö Kuopion Pitkälähteentä.

Pitkälähti

- Pitkälähti sijaitsee noin yhdeksän kilometrin etäisyydellä Kuopion keskustasta etelään valtatien 5 varressa. Alueella sijaitsee tällä hetkellä liikerakennus, jossa toimii ABC-liikenneasema, S-market ja Prismar Rauta. Rakennuksen pinta-ala on noin 12 000 k-m². Tavoitteena on muuttaa nykyinen myymäläkokonaisuus Prismaksi ja tehdä rakenteellisia muutoksia nykyisen rakennuksen sisäpuolella. Maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitoitus on 12 000 k-m², joten uusi merkintä ei vaikuta vähittäiskaupan kokonaispinta-alaan.
- Suunnittelutilanne: Pohjois-Savon voimassa olevassa maakuntakaavassa alue on osoitettu työpaikka-alueena (TP1) ja Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa kaupan, hallinnon ja palvelujen alueena (PK). Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa alue on osoitettu yksityisten palvelujen ja hallinnon alueena (PK). Kaavamäääräyksen mukaan alueelle saa sijoittaa liike- ja toimistorakennuksia. Asemakaavassa alue on osoitettu liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi (K-19). Alueelle saa rakentaa myös matkailupalvelutiloja. Aluetta ei saa käyttää ympäristöä rumentavaan varastoimiseen. Asemakaavan rakennusoikeus on noin 27 700 k-m². Asemakaava mahdollistaa kolmekerroksisen rakennuksen toteuttamisen. Alueen asemakaava on hyväksytty vuonna 2001. Alueen toteutuminen merkitykseltään seudullisena vähittäiskaupan suuryksikkönä edellyttää asemakaavamuutoksen.

- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen reunalla. Väestömäärä kävelyetäisyydellä (alle 1 km) on pieni, noin 740 asukasta. Alle 3 kilometrin etäisyydellä asuu noin 9 660 asukasta ja alle 5 kilometrin etäisyydellä noin 21 820 asukasta. Matkuksen kauppakeskus on noin 1,5 kilometrin etäisyydellä, Petosen/Pyörön alakeskus (3 päivittäistavaramyymälää ja erikoiskauppaa) noin 2,5 kilometrin etäisyydellä ja Kolmisopen alue noin 3 kilometrin etäisyydellä. Alle 3 kilometrin etäisyydellä toimii myös kolme pienempää päivittäistavaramyymälää.
- Alueen saavutettavuus: Alueella asiointi perustuu henkilöautoliikenteeseen. Saavutettavuutta erityisesti ruuhka-aikoina heikentävät liikenteen sujuvuus- ja ruuhkautumisongelmat. Nykyisen liikerakennuksen muuttaminen Prismaksi lisää alueella asiointia ja liikennemäärää, mikä edellyttää infran parantamistoimenpiteitä, mm. Karttulantien liittymässä ja nykyisen ABC:n tonttiliittymässä. Infran parantamisen kannalta alueen lähiympäristö on kuitenkin haasteellinen.
- Kestävä kulkumuodot: Kävelien ja pyöräillen alue on saavutettavissa Vanhan viitostien (kartoissa Vitostie), Karttulantien, Kylmämäentien ja Hulkontien varressa sijaitsevia kävely- ja pyöräilyreittejä pitkin. Lähimmät joukkoliikennereitit kulkevat nykytilanteessa Vanhaa viitostietä ja Hulkontietä ja lähimmät pysäkit ovat Vanhan viitostien ja Hulkontien risteyskseen tuntumassa. Nykytilanteessa joukkoliikenne ei ole kilpailukykyinen henkilöautoliikenteeseen verrattuna. Alue ei sijoitu Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa esitettyjen joukkoliikenteen runkolinjojen varteen. Alueella asiointi tulee jatkossakin tapahtumaan pääosin henkilöautolla.

Huomioita: Pitkälahden vähittäiskaupan suuryksikkö

- Alueen toteutuminen ei aiheuta merkittäviä muutoksia kaupan palveluverkon kokonaisuuteen, koska kyseessä on olemassa oleva kohde. S-marketin muuttuminen Prismaksi voi vaikuttaa Petosen/Pyörön alakeskuksen palveluihin.
- Koska alueella ja sen läheisyydessä on jo nyt kaupan palveluja, se ei aiheuta merkittävää yhdyskuntarakenteen hajautumista, mutta ei myöskään edistää yhdyskuntarakenteen tiivistymistä.
- Toimintakonseptin muuttuminen Prismaksi lisää asiointimäärää. Koska alueella asiointi tapahtuu pääosin henkilöautolla, liikennemäärät kasvavat ja myös liikenteen päästöt lisääntyvät. Toisaalta uusi hypermarket voi vähentää etelän suunnasta Savilahden Prismaan suuntautuvaa asiointiliikennettä ja siten lyhentää etelän suunnasta tulevien asiointimatkoja.
- Mikäli lähipalveluverkosto harvenee uuden hypermarketin seurauksena esim. Petosen/Pyörön alakeskussa, asiointimatkat pitenevät ja palvelujen saavutettavuus huononee alakeskussa ja sen lähiympäristössä asuville.
- Liikenteen päästöjen vähentäminen edellyttää joukkoliikenteen parantamista tai laadun varmistamista ja luontevien pyöräily-yhteyksien varmistamista.
- Toimintakonseptin muutos lisää jonkin verran vähittäiskaupan tavarakuljetuksia. Niiden ilmastovaiutukset ovat kuitenkin asiakkaiden kävijämäärien muutoksen vaikutukseen verrattuna suhteellisen pienet. Esimerkiksi suurissa hypermarketeissa käy päivittäin keskimäärin 15–20 kuorma-autoa ja 5–10 pakettiautoa (pienemmissä marketeissa määrät noin kolmasosa hypermarketin määristä).
- Olemassa olevan rakennuksen hyödyntäminen vähentää purkamisen ja uudisrakentamisen tarvetta. Vähiten päästöjä muodostuu, jos rakennusta hyödynnetään sellaisenaan.
- Liikenteen lisääntyminen edellyttää infran parantamistoimenpiteitä, mm. Karttulantien liittymässä ja nykyisen ABC:n tonttiliittymässä.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme)

- Suunnittelumääräyksen mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei sillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikeutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväentiellä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. Alueille on osoitettu vähittäiskaupan enimmäismitoitus. Enimmäismitoituksen puitteissa alueilla voi toteuttaa muuta erikoiskauppa tai päivittäistavarakauppa tai paikallisesti merkittävä nä. Paikallisesti merkittävän kaupan sijoittumisedellytykset tutkitaan ja ratkaistaan kuntakaavoituksella.

Huomioita

- Suunnittelumääräys edellyttää ilmaston kannalta kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuutta myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella sekä keskustatoimintojen alueiden palveluiden toiminta- ja kehitysedellytysten turvaamista. Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen lähelle asuinalueita ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista ja vähentää liikkumistarvetta. Suunnittelumääräys tukee ilmastotavoitteita edistävän yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen kehitystä.
- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa on osoitettu uusina merkintöinä Siilinjärvellä Kotisiilin ja Oikeakäisen alueet. Siilinjärvellä Vt9/Ranta-Toivalan risteyksen tilaa vaativan kaupan suuryksikkö -merkintä on muutettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueeksi ja Kuopiossa Nilsiän tilaa vaativan kaupan suuryksikkö -merkintä on poistettu. Muilta osin voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettujen tilaa vaativan kaupan suuryksikköjen merkinnät ja määräykset sekä vähittäiskaupan enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan.

Kotisiilin alue

- Kotisiilin alue sijaitsee noin neljän kilometrin etäisyydellä Siilinjärven keskustasta pohjoiseen valtatien 5 varressa. Alueella on nykytilanteessa tilaa vaativaa kauppaa noin 5 600 k-m^2 . Maakunta-kaavassa osoitettu enimmäismitoitus on 15 000 k-m^2 . Kotisiilin alue on osittain toteutunut. Alue on vetovoimaltaan maakunnallinen ja alueella asioidaan laajalta alueelta jo nyt.
- Suunnittelutilanne: Alue on Siilinjärven yleiskaava 2035:ssä osoitettu kaupallisten palvelujen alueena, jolle saa sijoittaa paljon tilaa vaativan kaupan suuryksikön (KM-1). Kaavamääräyksen muukaan alueelle voidaan osoittaa enintään 7 000 k-m^2 :n rakennusoikeus, mikä vastaa maakunta-kaavassa määriteltyä seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaa. Alueella ei ole asemakaavaa.
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen reunalla. Lähialueen väestömäärä on pieni. Alle yhden kilometrin etäisyydellä asuu noin 120 asukasta, alle kolmen kilometrin etäisyydellä noin 1 810 asukasta ja alle viiden kilometrin etäisyydellä noin 7 390 asukasta.
- Alueen saavutettavuus: Alue on saavutettavissa henkilöautolla etelän ja pohjoisen suunnista valtatietä 5 pitkin. Alueella on tehty nykyistä käytööä palvelevia liittymien parantamistoimia valtatietä 5. Alueella asointi perustuu henkilöautoliikenteeseen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelien ja pyöräillen alue on saavutettavissa Vanhan viitostien varressa sijaitsevaa kävely- ja pyöräilyreittiä pitkin. Lähimmät joukkoliikennereitit kulkevat valtatietä 5, mutta alueella asointi tulee jatkossa tapahtumaan pääosin henkilöautolla.

Oikeakäisen alue

- Oikeakäisen alue sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä Siilinjärven keskustasta etelään valtatien 5 varressa tien itäpuolella. Alue on rakentamatonta metsäalueutta. Maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitoitus on 12 000 k-m².
- Suunnittelutilanne: Alue on Siilinjärven yleiskaava 2035:ssä osoitettu kaupallisten palvelujen alueena, jolle saa sijoittaa paljon tilaa vaativan kaupan suuryksikön (KM-1). Kaavamääräyksen muukaan alueelle voidaan asemakaavassa osoittaa enintään 7 000 k-m²:n rakennusoikeus, mikä vastaa maakuntakaavassa määriteltyä seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaa. Voimassa olevassa asemakaavassa alue on osoitettu likerakennusten korttelialueena (KL-19) ja alueen rakennusoikeus on 12 000 k-m².
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen reunalla. Lähialueen väestömäärä on pieni. Alle yhden kilometrin etäisyydellä asuu noin 970 asukasta, alle kolmen kilometrin etäisyydellä noin 3 730 asukasta ja alle viiden kilometrin etäisyydellä noin 10 300 asukasta. Alueen pohjoispuolella sijaitsee Shell-huoltoasema, länsipuolella Tarinagolf noin 1,5 kilometrin etäisyydellä ja eteläpuolella Kasurilan hiihtokeskus noin 2,5 kilometrin etäisyydellä.
- Alueen saavutettavuus: Henkilöautolla alue on saavutettavissa pohjoisen ja etelän suunnista valtatieltä 5, Vanhaa Viitostietä (kartoissa Viitonen) ja Kasurilantietä sekä Golftietä pitkin. Alueella asiointi tulee perustumaan autoliikenteeseen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelien ja pyöräillen alue on saavutettavissa Golftien ja Vanhan viitostien varressa sijaitsevia kävely- ja pyöräilyreittejä pitkin. Joukkoliikenteellä alue on huonosti saavutettavissa. Nykyiset joukkoliikenteen reitit kulkevat moottoritietä (valtatie 5), Golftietä, Vanhaa viitostietä ja Kasurilantietä. Lähimmät joukkoliikenteen pysäkit ovat Vanhan viitostien ja Kasurilantien varrella.

Huomioita: Kotisiilin ja Oikeakäisen tilaa vaativan kaupan suuryksiköt

- Alueilla tai niiden läheisyydessä on jo nyt kaupan palveluja, joten niiden kehittyminen merkityksellään seudullisina tilaa vaativan kaupan alueina ei aiheuta merkittävää yhdyskuntarakenteen hajautumista, mutta ei myöskään edistä yhdyskuntarakenteen tiivistymistä.
- Alueilla asiointi perustuu ja tulee perustumaan henkilöautoliikenteeseen, joten alueiden toteutuminen ei edistä kestävien kulkumuotojen käyttöä.
- Alueiden toteutuminen lisää tilaa vaativan kaupan tarjontaa Siilinjärvellä, mikä vähentää tarvetta asioida Kuopiossa ja lyhentää siten asiointimatkoja ja vähentää liikenteestä aiheutuvia päästöjä.
- Oikeakäisen alueen toteutuminen vähentää puiston ja hiilinielujen määrää sekä heikentää luonnon monimuotoisuutta.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialue (kme/res)

- Merkinnällä osoitetaan tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueita, joiden toteutumiseen liittyy pitkän aikajäteen vuoksi epävarmuutta ja joiden toteutuminen kytkeytyy uusien liikenteellisten ratkaisujen toteutumiseen tai muiden tilaa vaativien kaupan alueiden ensisijaiseen toteutumiseen.

Huomioita:

- Merkinnällä varataan tilaa vaativalle kaupalle alueita pitkällä tähtäimellä. Ilmastotavoitteita edistävä yhdyskuntarakenne on suunniteltu pitkällä tähtäimellä ja on totutukseltaan hallittua. Varaamalla tilaa vaativan kaupan suuryksiköille tuleva tarveta varten alueita olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta ehkäistään kaupan sijoittuminen hallitsemattomasti ja yhdyskuntarakenteen hajautumisen myös jatkossa.
- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa on osoitettu uusina merkintöinä Siilinjärvellä Pöljän valtatien 5 ja Varpaisjärventien risteyksen alue ja Kuopiossa Petosenmäen alue. Siilinjärvellä valtatien 9 ja Ranta-Toivalan tien risteyksen tilaa vaativan kaupan suuryksikön alue on muutettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueeksi ja Kuopiossa Pienen Neulamäen tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueen merkintä on kumottu. Muulta osin voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettujen tilaa vaativan kaupan suuryksikköjen reservialueiden merkinnät ja määräykset sekä vähittäiskaupan enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan.

Pöljä, valtatien 5 ja Varpaisjärventien risteyksen alue

- Merkintä mahdollistaa merkitykseltään seudullisen tilaa vaativan kaupan sijoittumisen, kun valtatien 5 uusi linjaus Siilinjärvi-Alapitkä on toteutunut risteys- ja rinnakkaisjärjestelyineen.
- Suunnittelumääräyksen mukaan Pöljän valtatien 5 uuden linjauksen ja Varpaisjärventien risteyksen alue voidaan ottaa käyttöön valtakunnalliseen liikenneverkostoon liittyvien toimenpiteiden toteuduttua. Alueen enimmäismitoitus on 20 000 k-m².
- Suunnittelutilanne: Alueella ei ole yleiskaavaa eikä asemakaavaa. Valtatien 5 parantaminen väillä Siilinjärvi-Pöljä-Alapitkä on vasta yleissuunnitelmatasolla, joten alue toteutuu vasta pitkällä tähtäimellä.
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen ulkopuolella ja lähiasutuksen määrä on pieni. Alue on rakentamatonta metsä- ja peltoalueita. Alue sijaitsee valtatien 5 uuden linjauksen ja Varpaisjärventien risteyksen tuntumassa, noin 7 kilometrin etäisyydellä Siilinjärven keskustasta pohjoiseen.
- Alueen saavutettavuus: Alueella asiointi tulee perustumaan henkilöautoliikenteeseen.

Petosenmäen alue

- Suunnittelumääräyksen mukaan Petosenmäen alue voidaan ottaa käyttöön muiden seudulla-estti merkittävien kaupan sijaintipaikkojen täyttyttyä. Alueen enimmäismitoitus 22 000 k-m². Petosenmäen alue "korvaa" Pienen Neulamäen alueen, joka poistetaan ja jonka mitoitus on voimassa olevassa kaavassa 20 000 k-m²).
- Suunnittelutilanne: Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennemuunnitelmassa alue on osoitettu Teollisuuden ja työpaikkojen selvitysalueena (SE/T). Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa alue on osoitettu virkistysalueena (V). Lisäksi alueella on merkintä selvitysalue (SE) sekä yksityisten palvelujen ja hallinnon alue (PK). Alueella ei ole asemakaavaa. Alueen asemakaavoitus on vireillä. Asemakaavalla tutkitaan alueen soveltuvuutta yritysalueeksi sekä kaupan paikaksi. Asemakaavaluonnos on tavoitteena asettaa nähtäville alkuvuodesta 2026.

- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue on rakentamatonta metsäalueita. Alueella on suuret korkeuserot. Alue sijaitsee noin kahdeksan kilometrin etäisyydellä Kuopion keskustasta etelään valtatienvälinen ja Leväsentien välissä. Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen ulkopuolella/ulkoreunalla. Lähialueen väestömäärä on pieni. Suunnitteilla oleva Pitkälahden Prisma on noin puolen kilometrin etäisyydellä, Matkuksen kauppakeskus on noin kahden kilometrin etäisyydellä, Petosen/Pyörön alakeskus (kolme päivittäistavaramyyymälää ja erikoiskauppa) noin kahden kilometrin etäisyydellä ja Kolmisopen alue noin 2,5 kilometrin etäisyydellä.
- Alueen saavutettavuus: Alueella asiointi perustuu henkilöautoliikenteeseen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelien ja pyöräillen alue on saavutettavissa Leväsentien varren kävely- ja pyöräilyreittiä pitkin. Alueen läheisyydessä ei ole nykytilanteessa joukkoliikennereittejä. Alue ei myöskään sijoitu Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa esitetyjen joukkoliikenteen runkolinjojen varteen eikä niiden vaikutusalueelle, joten alueella asiointi tulee jatkossakin tapahtumaan henkilöautolla.

Valtatien 9 ja Ranta-Toivalan tien risteysten alue

- Alueen kaavamerkintä muutetaan tilaa vaativan kaupan suuryksikön merkinnästä tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueeksi. Merkintä mahdollistaa merkitykseltään seudullisen tilaa vaativan kaupan sijoittumisen alueelle pitkällä tähtäimellä, kun alueen eritasoristeyksen järjestelyt ovat toteutuneet. Suunnittelumääräyksen mukaan valtatienvälinen ja Ranta-Toivalan tien risteysten alue voidaan ottaa käyttöön valtakunnalliseen liikenneverkostoon liittyvien toimenpiteiden toteuduttua. Alueen enimmäismitoitus säilyy ennallaan (15 000 k-m²).
- Suunnittelutilanne: Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa alue on osoitettu kaupan, hallinnon ja palvelujen alueena (PK) ja Etelä-Siilinjärven yleiskaavassa kaupallisten palvelujen alueena (KM-2). Alueella ei ole asemakaavaa.
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue on rakentamaton. Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen sisällä. Alue toteutuu todennäköisesti vasta maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen.

Huomioita:

- Uusien alueiden asointiliikenne perustuu lähes yksinomaan henkilöautoliikenteeseen. Joukkoliikenne ei ole todellinen vaihtoehto. Lähiastutuksen vähäinen määrä rajoittaa kävelien ja pyöräillen tapahtuvaa asiointia. Toisaalta tilaa vaativan kaupan myymälöissä asioidaan harvoin, joten liikenteen lisääntyminen ja liikenteestä aiheutuvat haitat eivät ole niin merkittäviä kuin esimerkiksi uuden hypermarketin osalta.
- Pöljän alueen toteutuminen kaupan alueena vähentää metsäalueen, puiston ja hiilinelujen määrää sekä heikentää luonnon monimuotoisuutta.
- Petosenmäen alueen rakentaminen kaupan alueeksi vähentää metsäalueen, puiston ja hiilinelujen määrää sekä heikentää luonnon monimuotoisuutta. Petosenmäen kalliomurskeen hyödyntäminen paikallisesti edistää kiertotaloutta. Alueen toteuttaminen voi lisätä luonnon pirstaloitumista ja vaikuttaa ekologisiin yhteyksiin.

5 KAUPAN ILMASTOVAIKUTUKSET

5.1 Alue- ja yhdyskuntarakenne

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne on maankäytöltään ja infrastruktuuriltaan tehokasta	
Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskustatoimintojen alueita kehitetään niin, että luodaan edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiselle ja monipuolisten erikoiskaupan palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivis-tämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. • Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei niillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. • Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueiden toteutuminen kytkeytään uusien liikenteellisten ratkaisujen toteutumiseen tai muiden tilaa vaativan kaupan alueiden tai muiden alueiden toteutumiseen. 	<p>Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjaaminen keskustatoimintojen alueille ja niihin ulkopuolella olemassa olevassa yhdyskuntarakenteessa tai sen reunalla sijaitseville vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden alueille ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista.</p> <p>Olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen perustuva vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen vähentää liikkumistarvetta ja sitä kautta myös liikenteestä aiheutuvia päästöjä.</p> <p>Olemassa olevan liikerakennuksen hyödyntäminen Pitkälahden alueella vähentää purkamisen ja uudisrakentamisen tarvetta sekä luonnonvarojen käyttöä ja siitä aiheutuvia päästöjä.</p>
Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne on toiminnalliselta rakenteeltaan monipuolinen	
Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskustatoimintojen alueita kehitetään niin, että luodaan edellytykset monipuolisten erikoiskaupan palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Suunnitelussa on hyvä yhdistää asumista, liiketiloja ja toimistoja yhdeksi kokonaisuudeksi. • Vähittäiskaupan suuryksiköiden kaupan laatuja kevia mitoitus ja tarkempi sijoittuminen ratkaistaan yksityiskohtaisessa kaavoituksessa. 	<p>Taajamien maankäytön ja toiminnallisen rakenteen (asuminen, työpaikat ja palvelut) monipuolistuminen ja toimintojen sekoittuminen vähentävät liikkumistarvetta ja liikenteen päästöjä. Monipuolin ja tiivis rakenne parantaa palvelujen saavutettavuutta ja edistää kestävien liikkumismuotojen (kävely, pyöräily, joukkoliikenne) käyttöä asiointimatkilla.</p> <p>Keskustatoimintojen alueiden kehittäminen tukee ilmastotavoitteita edistävän alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne tuo toiminnot kestävällä tavalla saavutettaviksi ja vähentää liikkumistarvetta

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräilypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelyleikkuosten kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikenneyrjestyihin ja sujuviin matkaketjujen muodostamiseen liikennemuodosta toiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiin. • Vähittäiskaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoon sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. • Tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoon, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväsenttiellä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin.	<p>Vähittäiskaupan hyvä saavutettavuus ja palvelujen keskittyminen keskustatoimintojen alueille sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden alueille vähentävät liikkumisen tarvetta ja edelleen ilmastovaikutuksia.</p> <p>Keskustatoimintojen alueilla palvelut ovat saavutettavissa kaikilla kulkumuodilla. Kävely- ja pyöräilyolosuhteet ovat keskusta-alueilla yleensä hyvät. Myös suuri lähiutasutuksen määrä ja rakenteen tiiveys edistää kävelyä ja pyöräilyä asiointimatkilla. Keskustat ovat saavutettavissa myös joukkoliikenteellä. Perinteisen linja-autoliikenteen lisäksi esimerkiksi Kuopion keskustassa on mahdollisuus asioida myös palveluliikenteellä.</p> <p>Keskustojen ulkopuolisilla vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden alueilla kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuudet ovat heikkommat. Saavutettavuus kävellen ja pyörällä on riippuvainen lähialueen väestömäärästä ja asuinalueiden läheisyydestä sekä kävely- ja pyöräilyreittien kattavuudesta ja jatkuvuudesta. Saavutettavuus joukkoliikenteellä on riippuvainen joukkoliikennereittien ja -pysäkkien sijainnista sekä palveluliikenteen saatavuudesta.</p> <p>Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa osoitetut uudet kaupan alueet sijoittuvat kaikki taajamarakenteen reunalle, jolloin lähiutasutuksen määrä on pieni. Kaikilla alueilla asointi tulee perustumaan pääosin henkilöautoliikenteeseen ja kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuudet ovat heikot. Kestävien kulkumuotojen käytön lisääminen on potentiaalisinta Pitkälahden ja Petosenmäen alueilla.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne on suunniteltu pitkällä tähtäimellä

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Varkauden Pohjoisen portin vähittäiskaupan suuryksikön ja tilaa vaativan kaupan suuryksikön alueiden toteuttaminen tulee kytkeä yhdyskuntarakenteen laajenemiseen alueelle siten, että lähempänä keskustaa olevat kaupan alueet hyödynnetään ensin. Varkauden Varkausmäen vähittäiskaupan suuryksikkö ei voi toteuttaa ennen Varkausmäen matkailualueen toteuttamista. Kuopion Petosenmäen tilaa vaativan kaupan suuryksikön alue voidaan ottaa käyttöön muiden seudullisesti merkittävien kaupan sijaintipaikkojen täyttyä. Siilinjärven vt9/Ranta-Toivalan risteyskseen sekä Pöljän vt5 ja Varpaisjärventien risteyskseen alueet voidaan ottaa käyttöön valtakunnalliseen liikenneverkostoon liittyvien toimenpiteiden toteuduttua. 	<p>Alueiden varoaminen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta tilaa vaativan kaupan suuryksiköille tulevaa tarvetta varten ehkäisee kaupan sijoittumisen hallitsemattomasti ja yhdyskuntarakenteen hajautumisen myös pitkällä tähtäimellä.</p>

5.2 Liikkuminen

Ilmastotavoitteita edistävä liikkuminen edellyttää eheää yhdyskuntarakennetta	
Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskustatoimintojen alueita kehitetään niin, että luodaan edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiselle ja monipuolisten erikoiskaupan palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivis-tämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnitelussa on huomioitava kaupan palvelujen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. 	<p>Suunnitteluperiaatteet ja kaavämääräykset tukevat eheää yhdyskuntarakennetta. Asumisen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittuminen lähekkäin vähentää liikkumisen tarvetta ja sen aiheuttamia päästöjä.</p> <p>Reservialueilla ei ole vielä yhdyskuntarakennetta. Alueet toteutuvat pitkällä tähtäimellä, mahdollisesti vasta maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen. Pöljän alue on eheän yhdyskuntarakenteen näkökulmasta huonoin alue.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä liikkuminen suosii kestäviä liikkumismuotoja

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumäääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräilypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelyskustojen kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikenneyrjestelyihin ja sujuvien matkaketjujen muodostamiseen liikennemuodosta toiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiin. • Vähittäiskaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin sekä kaupan palvelujen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. • Tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväsentällä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin.	<p>Vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjaaminen keskustatoimintojen alueille tukee kestävien kulkumuotojen käyttöä asiointimatkalla. Keskustoissa sijaitsevat palvelut ovat hyvin saavutettavissa kävelien ja pyöräillen, koska niissä kävely- ja pyöräilyolosuhteet ovat yleensä hyvä sekä asukasmäärä ja -tiheys suuri. Keskustoissa asiointi on mahdollista myös joukkoliikenteellä. Perinteisen linja-autoliikenteen lisäksi esimerkiksi Kuopion keskustassa on mahdollisuus asioida myös palveluliikenteellä.</p> <p>Kaupan suuryksiköiden liikennemallitarkastelujen (Kuopion kaupunki) mukaan Pitkälahden hypermarkettiin suuntautuvissa kotiperäisissä päivittäistavarakaupamatkoissa auton kulkutapaosuus on 72–75 %, kun ydinkeskustaan sijoittuvan hypermarketin päivittäistavarakauppatkoista noin 22 % tehtäisiin autolla.</p> <p>Kaupan suuryksiköiden liikennemallitarkastelujen (Kuopion kaupunki) mukaan vaihtoehdossa, jossa Pitkälahden Prisma ja Siilinjärven tiva-alueet toteutuvat, kestävien kulkutapojen osuus kaikista seudun sisäisistä matkoista on 44,2 % (nykytilanteessa 43,0 %) ja auton osuus 55,7 % (nykytilanteessa 57,0 %). Kotiperäisistä päivittäistavarakauppatkoista kestävien kulkutapojen osuus on 41,2 % (nykytilanteessa 41,3 %) ja auton osuus 58,8 % (nykytilanteessa 58,7 %).</p>

6 LÄHTEET

Kuopion kaupunki (2025). Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen asemakaavoituksessa. Kuopion kaupunki ja Pohjois-Savon ELY-keskus. Tarkistuslista (excel).

Kuopion kaupunki (2025). Kaupan suuryksiköiden liikennemallitarkastelut, Kuopion seudun liikennemalli. Raporttiluonnos 4.4.2025. Ramboll.

Pohjois-Savon liitto (2025). Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 3. vaihe. Aurinko- ja tuulivoima, vetytalous ja kauppa. Kaavaluonnos MKH 26.5.2025.

Pohjois-Savon liitto (2024). Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys, nykytila, kehitysnäkymät ja päivitystarpeet sekä kehittämislaitosvaihtoehdot ja vaikutusten arvointi. Loppuraportti 11.12.2024. FCG

Pohjois-Savon liitto (2018). Pohjois-Savon maakuntakaava 2040. Maakuntakaavan tarkistamisen 1. vaihe. Pohjois-Savon liiton julkaisu A:84.

Pohjois-Savon liitto (2015). Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030. Pohjois-Savon liiton julkaisu A:82.

Ympäristöministeriö (2015). Ilmastotavoitteita edistävä kaavoitus. Näkökulmia kaavoitukseen. Suomen Ympäristö 3/2015.

Kaava- ja kartta-aineistot:

- <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>
- <https://kartta.kuopio.fi/>
- <https://siilajarvi.asiointi.fi/ims>